

О. С. Кіров

*студ. IV курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова
спеціальність «Економіка»*

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Крючкова

РОЛЬ ВЕЛИКОГО БІЗНЕСУ У СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В структурі підприємств України великий бізнес займає лише 0,1% відносно усіх інших – середніх, малих та мікропідприємств. Їх кількість і досі зменшується через ведення АТО та ООС, тимчасової окупації частини території східних регіонів, де здебільшого розміщувалися великі промислові підприємства, та впливу загальноекономічної кризи, яка лише посилилась у зв'язку з подіями військового характеру. На великих підприємствах зайнято 20% працездатного населення. Близько 40% великих підприємств України є збитковими.

Але ніщо з вищесказаного не заважає великому бізнесу виробляти від 40% до 60% продукції країни, залежно від галузі. Частка великого бізнесу у ВВП країни становить близько 40%. Саме великий бізнес є відомим на весь світ і має вплив на національну економіку країни. Роль великого бізнесу у становленні національної економіки потребує детального дослідження та аналізу отриманих результатів.

За ст. 55 Господарського кодексу України «Суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України» [1, ст. 55].

Для успішного розвитку підприємництва потрібні узгоджені дії державних органів і приватних структур щодо організації ефективного ринкового інституційного середовища за такими напрямками [2, с. 100]:

- створення товарних бірж і оптових ринків продукції місцевих виробників;
- формування ринкової інфраструктури наукової та інноваційної діяльності;
- орієнтація комерційних банків на реальний сектор;
- створення консалтингових та лізингових фірм;
- розвиток фондового ринку, в тому числі формування ринку корпоративних цінних паперів;
- формування логістичних центрів.

І дійсно, розбудова такого інституційного середовища зазвичай підвищує адаптованість підприємницьких структур шляхом зниження трансакційних витрат, оскільки їх надмірний розмір призводить до банкрутства чи згорання діяльності суб'єктів підприємництва. Проте зазначені вище інститути не сформувалися в Україні повною мірою і відповідно не забезпечили належної підтримки підприємницьким суб'єктам [3, с. 49].

У таблиці 1 представлено частку великих підприємств у ВВП України за 2014-2017 рр. та у загальній сумі податкових надходжень до держбюджету за 2018 рік.

Таблиця 1

Частка великих підприємств у ВВП України за 2014-2017 рр., та у загальній сумі податкових надходжень до держбюджету за 2018 рік

| Назва фірми | Чистий дохід / ВВП, 2014 р., % | Чистий дохід / ВВП, 2015 р., % | Чистий дохід / ВВП, 2016 р., % | Чистий дохід / ВВП, 2017 р., % | Частка податків у заг. сумі податков. надходжень до держбюджету 2018 р., % |
|-------------------|--------------------------------|--------------------------------|--------------------------------|--------------------------------|--|
| Нафтогаз України | 4,76 | - | 6,77 | 6,3 | 3,03 |
| Укргазвидобування | - | - | 2,3 | 2,52 | 4,53 |
| Прилуки | - | - | - | - | 1,73 |
| Укртрансгаз | - | - | - | 1,71 | 0,8 |
| Енергоатом | 5,46 | - | 1,51 | - | 0,9 |

Складено та розраховано автором на підставі даних [<https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>; <http://forbes.net.ua/ratings/3>; <https://rating.zone/top-200-najbilshykh-kompani-j-ukrainy-za-2018-rik/>]

Згідно з наведеними показниками, можемо сказати, що за період з 2014 по 2017 рр. найбільший чистий прибуток отримали компанії Метінвест Холдинг та Нафтогаз України, а найбільшу суму податків у 2018 році сплатила компанія Укргазвидобування у розмірі 42 022 млн грн. У загальній сумі податкових надходжень до держбюджету у 2018 році це склало 3,03%. Найменшу частку сплатила компанія Енергоатом – 0,9%. Різниця між найбільшим та найменшим показником становить 2,13% (або 33 813 млн грн). Номінальний ВВП країни збільшувався кожен рік, а різниця між ВВП за 2018 рік та ВВП за 2014 рік становить 1 991 978 млн грн, тобто за 4 роки ВВП збільшилося у 2,27 разів.

В ході дослідження інституційних основ ведення великого бізнесу в Україні визначено, що в Україні існує інституційна база, яка має свої недоліки: відсутність механізмів захисту, становлення на основі протидії старій економіці, нестабільність податкового законодавства, велика кількість податків, складна і заплутана сплата, високі соціальні платежі. Обґрунтовано, що для успішного розвитку підприємництва потрібні узгоджені дії державних органів і приватних структур щодо організації ефективного ринкового інституційного середовища.

Аналіз динаміки розвитку великого бізнесу в Україні свідчить, що великий бізнес України становить переважно компанії з видобутку та транспортування нафти та газу, електроенергії, пального, видобутку руди та виплавки сталі, дистрибуції тютюнових виробів та агропромисловий комплекс.

Список використаної літератури

1. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798–ХІІ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Клейнер Г. Б. Эволюция институциональных систем. ЦЭМИ РАН. Москва : Наука, 2004. 240 с.
3. Костриця М. М. Розвиток підприємництва як інституційний чинник підвищення національної конкурентоспроможності. *Вісник ЖДТУ. Серія Економічні науки.* № 2 (56). 2011. С. 48–51.